

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК ФАКТОР СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ

Серед найважливіших напрямів реформування шкільної освіти завдання забезпечення умов соціального розвитку дітей і молоді, удосконалення соціокультурних механізмів трансляції культурних цінностей від покоління до покоління набуває сьогодні особливої гостроти та актуальності. У Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті це завдання визначено стратегічним.

Традиційна освіта, на жаль, не сприяє повною мірою формуванню в учнів соціалізованості як готовності до принципово нових економічних, соціально-політичних та духовних відносин. Орієнтація шкільної освіти на забезпечення повноцінного соціального розвитку вимагає урахування головних чинників соціалізації дітей на різних етапах шкільного життя, зокрема ролі такого могутнього чинника, як соціальна культура.

Останнім часом на державному та міжнародному рівнях відбувається зміцнення статусу дитинства в суспільстві, про що свідчить поява міжнародних документів про охорону дитинства, підвищення уваги до дитячої культури, дитячої творчості. Визначення конкретних умов та завдань виховання, моделювання виховного простору з метою забезпечення самовизначення особистості, духовного становлення дітей, підготовка їх до самотійного життя, взаємодії сім'ї, суспільних інститутів, – ці питання складають сутність сучасної міжнародної та державної політики в освітньо-виховній галузі, основні її положення відбито в Конвенції ООН про права дитини, Національній програмі «Діти України» та Державних заходах щодо виконання Національної програми «Діти України» на період 2001–2005 років, Національній доктрині розвитку світи України у XXI столітті, законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю», «Про охорону дитинства».

Соціалізація – складний процес соціального розвитку особистості, який передбачає поступове входження й орієнтування в існуючій у суспільстві системі соціальних ролей, формування самосвідомості, становлення соціальної ідентичності особистості. Оскільки соціалізація – двосторонній процес, вона охоплює, з одного боку, засвоєння індивідом соціального досвіду шляхом входження в соціальне середовище, в систему соціальних зв'язків, а з іншого – активне відтворення цієї системи індивідом у його діяльності (В. Москаленко) [3, с. 57].

Процес входження підлітка у світ культури неможливий у відриві від суспільства. Водночас дослідження науковців переконливо доводять, що для успішного засвоєння культурної спадщини попередніх поколінь свого народу дитина спочатку має чітко зорієнтуватися в просторі підліткової

культури як частини загальної, тієї її частини, яка створюється дорослими для дітей та самими дітьми як певний результат твірного характеру їхньої активної соціалізації. Тобто слід визнати як факт те положення, що соціальна культура є необхідним і надзвичайно важливим фактором соціалізації на початкових етапах становлення особистості дитини.

Науковці підкреслюють важливе значення підліткової культури для повноцінного психічного розвитку дитини, зокрема, тому, що вона надає їй особливий психологічний простір, у якому підліток набуває «соціальної компетентності» в групі рівних. Соціальна культура охороняє від несприятливих впливів дорослої культури.

Кожна особистість збагачує загальний простір підліткової культури особистісними здобутками, настановами, принципами, традиціями, які вона виносить із своєї сім'ї. Підліткове співтовариство – спільнота індивідів, об'єднаних загальними інтересами, віковими можливостями та природними особливостями, численними атрибутами матеріального й духовного життя, різними видами спільної значимої діяльності.

У підлітковому віці діти виявляють готовність і бажання взаємодіяти з ровесниками, водночас науковці й практики зазначають, що сучасні підлітки відчують труднощі в здійсненні спільної діяльності.

Для повноцінного розвитку підлітка потрібен реальний освітній простір – розвивальне середовище, яке повинне задовольняти її прагнення рухатися, досліджувати довкілля, активно проявляти себе, спілкуватися та взаємодіяти з однолітками.

Отже, названі ознаки засвідчили, що під впливом причин соціального, економічного й психологічного характеру відбувається деформація змісту підліткової культури, що у свою чергу зумовлює процес соціалізації дітей підліткового віку.

Список використаних джерел:

1. Кон И. С. Ребенок и общество (историко-этнографическая перспектива). – М. : Наука, 1988. – 271 с.
2. Мудрик А. В. Социальная педагогика: Учеб. для студ. пед вузов / Под ред. В. А. Сластенина. – 2-е изд., испр, и доп. – М. : Академия, 2000. – 192 с.
3. Москаленко В. В. Социализация личности. – К. : Вища школа, 1986. – 200 с.